SEKTORIKOHTAINEN OHJELMA

Tasa-arvo

Pohjoismaiden ministerineuvoston
Suomen-puheenjohtajakausi 2011

Sektorikohtainen ohjelma: Tasa-arvo

Pohjoismaiden ministerineuvoston Suomen-puheenjohtajakausi 2011

ANP 2012:722

© Pohjoismaiden ministerineuvosto, Kööpenhamina 2012

ISBN 978-92-893-2338-3

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2012-722>

Ulkoasu: Jette Koefoed/Nordisk Ministerråd; Hanne Lebech/Nordisk Ministerråd

Valokuva: kansi: Colourbox; Johannes Jansson/norden.org

S. 4: ImageSelect; s. 6: Bee line

Nordiska Ministerrådet

DK-1061 København K

Puh. +45 3396 0400

Faksi +45 3311 1870

Nordisk Råd

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Puh. +45 3396 0200

Faksi +45 3396 0202

www.norden.org

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimpia alueellisia yhteistyömuotoja. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Sektorikohtainen ohjelma: Tasa-arvo

Pohjoismaiden ministerineuvoston
Suomen-puheenjohtajakausi 2011

- 7** Pohjoismaiden tasa-arvopoliittinen yhteistyö
- 9** Suomen puheenjohtajakausi 2011
- 12** Pohjoismaiden tasa-arvotiedon keskus (NIKK)
- 13** Tasa-arvonäkökulman valtavirtaistaminen Pohjoismaiden ministerineuvostossa
- 15** Kansainvälinen yhteistyö
- 17** Vuoden 2011 toiminta, hankkeet ja menot

Pohjoismaiden tasa-arvoyhteistyön toimintasuunnitelma 2011

Maaliskuu 2011

1. Pohjoismaiden tasa-arvopoliittinen yhteistyö

Vuonna 2011 on laadittu ensimmäinen nelivuotisen Tasa-arvo luo kestävää yhteiskuntaa -yhteistyöohjelmakauden tasa-arvoyhteistyön toimintasuunnitelma. Uusi yhteistyöohjelma vuosiksi 2011–2014 hyväksyttiin tasa-arvoministerien kokouksessa lokakuussa 2010 ja se esiteltiin ministerineuvoston ehdotuksena Pohjoismaiden neuvoston istunnossa marraskuussa 2010.

Nelivuotinen yhteistyöohjelma sisältää yleisiä pääteemoja, joita kukin puheenjohtajamaa käyttää suunniteltaessa vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa esitettäviä konkreettisia toimia.

Pohjoismaiden tasa-arvopoliittista yhteistyötä ohjaa 1.1.2011 alkaen kaksi strategia-asiakirjaa:

- I yleinen nelivuotinen yhteistyöohjelma Tasa-arvo luo kestävää yhteiskuntaa
- II puheenjohtajamaan vuotuinen tasa-arvoyhteistyön toimintasuunnitelma.

Yhteistyöohjelma on aiemmin ollut viisivuotinen, jolloin ohjelman laatiminen osui aina saman puheenjohtajamaan vastuulle. Vastuun jakamiseksi uusi yhteistyöohjelma on muutettu nelivuotiseksi. Jatkuvuuden turvaamiseksi eri puheenjohtajakausien toiminnan ja hankkeiden välillä käynnistetään vuonna 2011 niin kutsutut troikkakokoukset, joissa nykyinen, edeltävä ja tuleva puheenjohtajamaa keskustelevat toimintasuunnitelman muodostamisesta yhdessä Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön kanssa.

Vuosien 2011–2014 yhteistyöohjelmaan on tehty lisäksi seuraavia merkittäviä muutoksia:

- Pääteemoista toteutetaan laaja puoliväliarviointi.
- Ohjelmassa on kaksi koko ohjelman kattavaa yleisteemaa.
- Kaikille kolmelle yhteistyöalueelle on määritelty omat yhteistyön yleiset pääteemat.

Tasa-arvo luo kestävää yhteiskuntaa -yhteistyöohjelman koko ohjelman kattavat yleisteemat ovat

- I sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulman valtavirtaistaminen
- II miesten aktiivinen osallistuminen.

Nämä aiheet tulee sisällyttää ohjelmassa esiteltäviin pääteemoihin, painopistealueisiin, yhteistyöalueisiin ja kaikkeen toimintaan.

Tasa-arvoyhteistyölle on määritelty kolme yhteistyöaluetta:

- I Pohjoismaiden yhteistyö
- II Viron, Latvian ja Liettuan kanssa tehtävä yhteistyö
- III Luoteis-Venäjän kanssa tehtävä yhteistyö.

Jokaisella yhteistyöalueella on omat pääteemansa.

Pohjoismaiden tasa-arvoyhteistyön pääteemat ovat

1. Tasa-arvo työmarkkinoilla
2. Tasa-arvo koulutuksessa
3. Sukupuoli, etnisyys ja tasa-arvo
4. Nollatoleranssi sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa kohtaan.

Baltian maiden ja Pohjoismaiden tasa-arvoyhteistyön pääteemat ovat

1. Tasa-arvo työmarkkinoilla
2. Tasa-arvokoulutus
3. Tasa-arvo ja tasavertainen kohtelu julkisessa tilassa ja tiedotusvälineissä
4. Nollatoleranssi sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa kohtaan.

Luoteis-Venäjän ja Pohjoismaiden tasa-arvoyhteistyön pääteemat ovat

1. Tasa-arvokoulutus
2. Nollatoleranssi sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa kohtaan.

Yhteistyöohjelman voimassaolokaudella määrärahoja ei kohdenneta kansalaisyhteiskunnan ja vapaaehtoisjärjestöjen apurahahakemuksiin. Virkamieskomitea käsittelee ainoastaan kansallisten tasa-arvoviranomaisten sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston omien organisaatioiden tuottamia ja tukemia hakemuksia. Kansalaisyhteiskunnan ja vapaaehtoisjärjestöjen osallistuminen pyritään turvaamaan varaten varoja kunkin hankebudjetin puitteissa.

2. Suomen puheenjohtajakausi 2011

Naisten ja miesten osallistuminen yhteiskunnan toimintaan tasavertaisina yksilöinä on pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden tärkeä menestystekijä. Maiden tasa-arvopoliittisia päätöksiä on jo vuosikymmenten ajan vertailtu, arvioitu ja kehitetty pohjoismaisessa yhteistyössä. Suomi jatkaa puheenjohtajakaudellaan aktiivisesti tätä antoisaa yhteistyötä.

Suomen puheenjohtajakauden vuoden 2011 pääteema on ilmastonmuutos, mikä haastaa tasa-arvosektoria löytämään ja kehittämään sukupuolisensitiivisiä ratkaisuja ilmastonmuutoksen torjumiseen ja siihen sopeutumiseen. Toiminta perustuu tasa-arvosektorin vuonna 2008 käynnistämään työhön.

Vuoden 2011 toinen suuri panostus on Pohjoismaiden tasa-arvopoliittisen yhteistyöohjelman 2011–2014 käynnistäminen.

Suomi jatkaa ja vahvistaa puheenjohtajakaudellaan sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ministerineuvoston eri yhteistyöalueilla. Nykyistä vahvempi tasa-arvonäkökulma hyödyttäisi monia aloja. Sukupuolinäkökulman huomioiminen on hyödyksi esimerkiksi globalisaatioaloitteiden eri hankkeissa, minkä vuoksi niitä tulee tukea tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamisessa.

Vuonna 2011 jatketaan lisäksi vuonna 2010 käynnistettyä toimintaa. Tämä koskee erityisesti hanketta, joka käsittelee etnisten vähemmistöjen parissa esiintyvää nuoriin kohdistuvaa sosiaalista kontrollia. Vuonna 2010 aiheesta järjestettiin kaikkialta Pohjoismaista aiheen parissa työskenteleviä koonnut seminaari. Sen aikana syntyneitä konkreettisia ideoita kehitetään eteenpäin.

2.1 Suomen puheenjohtajakauden painopisteet vuonna 2011

2.1.1 Tasa-arvo ja ilmastonmuutos

Suomi panostaa puheenjohtajakaudellaan ”vihreään Pohjolaan”. Tasa-arvoyhteistyön alalla keskustellaan tasa-arvon ja ilmastonmuutoksen yhteyksistä eri näkökulmista. Suomen puheenjohtajakaudella vuonna 2011 toteutetaan toimia, joista muodostuu tasa-arvoa, sukupuolta ja ilmastonmuutosta pohjoismaisesta näkökulmasta tarkasteleva kokonaisuus. Suunnitteilla on viisi toimenpidettä, joiden toteutuminen riippuu Pohjoismaiden ministerineuvoston eri rahoituslähteistä myönnettävästä lopullisesta rahoituksesta.

1. Ratkaisuja – lähellä, yhdessä -konferenssin yhteydessä järjestettävä oheistapahtuma. Pohjoismaiden Itämeren kestävän kehityksen konferenssi järjestetään Turussa 31.1.–1.2.2011.
2. Tasa-arvo ja ilmastonmuutos monikulttuurisesta näkökulmasta -seminaarissa keskitytään pohjoismaisten yhteiskuntien monikulttuuriseen kirjoon ja keskustellaan pohjoinen–etelä-akseliin liittyvistä näkökohdista (maalis-huhtikuu 2011).
3. Pohjoismaiden neuvoston syksyn 2011 Kööpenhaminan-istunnon yhteydessä järjestetään tasa-arvoa ja ilmastonmuutosta käsittelevä oheistapahtuma, johon sisältyy aihetta koskevan raportin esittely ja paneelikeskustelu.
4. Laaditaan tasa-arvoa ja ilmastonmuutosta käsittelevä selvitys tai raportti, joka toteuttaa 2.2.2009 annetun pohjoismaisen julistuksen seuranta.
5. Suomen puheenjohtajakaudella kehitetään myös Internet-tietopankki, joka keskittyy sukupuolen, kulutustottumusten, hiilidioksidipäästöjen, tiedon ja päätöksenteon välisiin yhteyksiin.

2.1.2 Tasa-arvo luo kestävää yhteiskuntaa

Vuosi 2011 on nelivuotisen Tasa-arvo luo kestävää yhteiskuntaa -yhteistyöohjelman ensimmäinen vuosi, minkä vuoksi puheenjohtajamaa hakee laajaa tukea ja sitoutumista uuden ohjelman toteuttamiseen.

Puheenjohtajamaa tuo esiin useita ohjelman pääteemoihin liittyviä kysymyksiä ja kehittää niihin liittyviä ideoita ja hankkeita. Yhdessä Luoteis-Venäjän ja Baltian maiden toimistojen ja tasa-arvoviranomaisten kanssa kehitetään yhteisiä toimia uuden yhteistyöohjelman teemojen pohjalta.

2.1.3 Vanhempainvapaa järjestelmät talouskriisin jälkeen

Islannin puheenjohtajakaudella vuonna 2009 käynnistettiin selvitys vanhempainvapaista ja hoivapolitiikasta. Pohjoismaiden vanhempainvapaita, hoivapolitiikkaa ja tasa-arvoa käsittelevä raportti Förlädradighet, omsorgspolitik och jämställdhet i Norden julkaistiin syksyllä 2010. Vuoden 2011 aikana työtä jatketaan selvittämällä, miten talouskriisi on vaikuttanut Pohjoismaiden tekemiin poliittisiin ratkaisuihin vanhempainvapaiden ja niiden kehittämisen suhteen. Työ edistää osaltaan uuden yhteistyöohjelman pääteemaa, joka käsittelee tasa-arvoa työmarkkinoilla.

Tavoitteena on:

- tukea päättäjiä meneillään olevissa vanhempainvapaiden ja vanhempainetuksien rakenneuudistuksissa, joilla pyritään edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa sekä lasten ja perheiden hyvinvointia
- edistää alan tutkimusta kokoamalla yhteen erilaisia kokemuksia ja näkökulmia.

Vanhempainvapaapolitiikka liittyy läheisesti tasa-arvoon, sosiaalipolitiikkaan ja työmarkkinakysymyksiin.

Taluskriisin vaikutuksia tulee käsitellä kaikilla näillä alueilla, minkä vuoksi on tärkeää ottaa huomioon niiden keskinäiset yhteydet uudistettaessa vanhempainvapaajärjestelmiä taluskriisin jälkeen. Toimenpiteistä vastaa Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos THL (Suomi).

2.1.4 Tasa-arvotietoisuus kouluissa ja opettajankoulutuksessa

Puheenjohtajamaa edistää uuden yhteistyöohjelman tasa-arvokoulutuksen teemaa järjestämällä konferenssin sukupuolinäkökulmasta ja sukupuolisensitiivisyydestä opettajankoulutuksessa. Nordic Challenges, Future Possibilities – Gender Awareness in Schools and Teacher Education -konferenssi järjestetään maaliskuussa Jyväskylässä yhteistyössä pedagogiikan tutkimuksen pohjoismaisen yhdistyksen (NFPF/NERA) kanssa sen vuotuisen konferenssin yhteydessä. Konferenssin järjestämisestä vastaa Helsingin yliopisto.

Konferenssia valmisteltaessa ja sen aikana on mahdollista käydä keskustelua ja kehittää yhteistyötä virkamieskomitean sekä koulutus- ja tasa-arvosektorien asiantuntijoiden välillä.

2.1.5 Tasa-arvonäkökulman valtavirtaistaminen Pohjoismaissa

Vuonna 2011 julkaistaan verkossa pohjoismainen kartoitus valtavirtaistamisen kansallisista rakenteista ja käytännöistä. Kartoituksen tavoitteena on esitellä hyviä esimerkkejä ja toimia yhteisenä pohjana keskusteluille sekä mahdollisille uusille kehityshankkeille. Kartoitus käännetään ruotsiksi ja englanniksi.

3. Pohjoismainen tasa-arvotiedon keskus (NIKK)

Pohjoismainen tasa-arvotiedon keskus (NIKK) toimii Pohjoismaiden ministerineuvoston alaisuudessa pohjoismaisen tasa-arvotyön tukena. Pohjoismaisena laitoksena NIKKin toimintaa ovat ohjanneet Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa tehdyt kolmivuotiset tavoite- ja tulossopimukset. NIKKin ja Pohjoismaiden ministerineuvoston nykyinen tavoite- ja tulossopimus on voimassa 31.12.2011 asti.

Keväällä 2011 tehdään selvitys ja päätös NIKKin organisaatiomuodosta ja laitoksen suhteesta Pohjoismaiden ministerineuvostoon 1.1.2012 lähtien. Ministerit ovat päättäneet, että NIKKin uudesta organisaatiomuodosta riippumatta jatkossa sen tehtävänä on koota yhteen ja välittää tietoa pohjoismaisesta tasa-arvopolitiikasta ja -käytännöistä Pohjoismaissa, Ahvenanmaalla, Färsaarilla ja Grönlannissa. Uusi sopimus solmitaan vuoden 2011 loppuun mennessä.

NIKK tukee puheenjohtajamaan työtä uuden Tasa-arvo luo kestävää yhteiskuntaa -tasa-arvoyhteistyöohjelman käynnistämisessä ja vuoden 2011 toimintasuunnitelman toteuttamisessa. Erityisesti NIKK osallistuu Suomen puheenjohtajakauden ilmastomuutos ja tasa-arvo -teeman toteuttamiseen.

Lisäksi NIKK suunnittelee toimintaa, joka liittyy uuden yhteistyöohjelman pääteemoihin sukupuoli, etnisyys ja tasa-arvo sekä nollatoleranssi sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa kohtaan. NIKK tiedottaa myös aiemilla puheenjohtajakausilla käynnistetyistä tapahtumista ja hankkeista, joihin kuuluvat esimerkiksi perhepolitiikka ja tasa-arvo, talouskriisin vaikutukset sekä sukupuoli ja valta. Lisäksi NIKK saattaa päätökseen Norjan ja Suomen perhepolitiikkaa tarkastelevan EU-rahoitteisen FEMCIT-hankkeen. NIKK käynnistää myös työn pohjoismaisten tasa-arvotilastojen kehittämiseksi.

Tarkoituksena on julkaista kolme NIKK magasin -lehden numeroa vuonna 2011. Lehden sisältö tukee puheenjohtajakauden pääpainopisteitä ja uuden yhteistyöohjelman pääteemoja. NIKK aikoo lisäksi kehittää tiedonvälitystä uutiskirjeen ja www.nikk.no-verkkosivuston kautta.

4. Tasa-arvonäkökulman valtavirtaistaminen Pohjoismaiden ministerineuvostossa

4.1 Tasa-arvonäkökulman valtavirtaistaminen Pohjoismaiden ministerineuvoston laitoksissa ja sihteeristössä

Tasa-arvoasiain ministerineuvosto haluaa kiinnittää erityistä huomiota ministerineuvoston sisäiseen tasa-arvopoliittiseen työhön. Tavoitteena on, että kaikissa ministerineuvostoissa määritellään hallinnonalan keskeiset tasa-arvonäkökohdat ja edetään valtavirtaistamisessa. Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristöstä kehitetään työpaikka, jossa naisilla ja miehillä on yhtäläiset mahdollisuudet ja edellytykset aktiiviseen työuraan ja perhe- ja työelämän yhteensovittamiseen. Tavoite tulee saavuttaa vuoden 2012 loppuun mennessä. Työn käynnistämiseksi on laadittu omat osatavoitteet, muistilista ja indikaattorit sekä lyhyt julkaisu Sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen pohjoismaisessa yhteistyössä – Sukupuolisilmälasiä käyttöohje (2009:784). Pohjoismaiset sihteeristöt, Pohjoismaiden ministerineuvosto, Pohjoismaiden neuvosto ja Pohjoismainen kulttuurirahasto, jotka kaikki sijaitsevat nykyään samoissa tiloissa Kööpenhaminassa, hyväksyivät vuonna 2010 tasa-arvon ja monimuotoisuuden suuntaviivat (Policy för jämställdhet och mångfald) vuosiksi 2011–2015.

Suunnitelmien mukaan vuonna 2011 ryhdytään kehittämään raportointia, jossa seurataan sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamisen toteutumista. Tavoitteena on luoda yhteiset lähtökohdat vuodeksi 2012 asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja vertailla tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamisen edistymistä eri osastoilla ja laitoksissa.

Sisäisen valtavirtaistamistyön kokemuksia käytetään myös kehitäessä verkkopohjaista tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamisen koulutusohjelmaa ja raportointijärjestelmää koko Pohjoismaiden ministerineuvostolle, sen alaisille laitoksille ja muille pohjoismaisille yhteistyöelimille. Hankkeessa hyödynnetään muun muassa Suomen ja Tanskan kokemuksia EU-tuella toteutetuista valtavirtaistamishankkeista (katso tanskalainen verkko-opetusaineisto osoitteessa <http://lige.dk/dkmd/index.html> ja Suomen Sukupuolisilmälasi-hanke osoitteessa <http://www.stm.fi/tasa-arvo/sukupuolisilmalasit>).

Koulutus- ja raportointihankkeet ovat monivuotisia ja jatkuvat useamman puheenjohtajakauden ajan, joten niihin tulee kohdentaa varoja tulevaisuuden toimintasuunnitelmissa.

Hankkeen tavoitteena on antaa kullekin sektorille, yhteistyöelimelle ja pohjoismaiselle laitokselle mahdollisuus oppia sisällyttämään sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulma jokapäiväiseen toimintaansa sekä raporttoimaan tehtävästä valtavirtaistamistyöstä. Raportointi voi myös toimia pohjana tasa-arvoselonteolle, jonka Pohjoismaiden ministerineuvosto laatii vuosittain Pohjoismaiden neuvostolle. Tavoitteena on lisäksi esitellä sektorien ja laitosten sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamistilannetta www.norden.org-sivustolla julkaistavissa katsauksissa. Näin sektorit voivat oppia toisiltaan sekä vertailla tilannetta ja kehitystä tasa-arvoasioissa, jotka ovat tärkeitä kestäväen yhteiskunnan edistämisessä.

4.2 Pohjoismaiden ministerineuvoston muiden sektorien ja ministerineuvostojen tasa-arvotoiminta

Tasa-arvo on eri sektoreita yhdistävä ja kaikilla yhteiskunnan aloilla vaikuttava näkökulma, sillä kaikki alat liittyvät tavalla tai toisella sekä naisiin että miehiin. Yleensä kaikkien toimenpiteiden ja hankkeiden sekä kaiken toiminnan kohderyhmänä ovat tytöt/naiset ja pojat/miehet. Pohjoismaisissa yhteyksissä Pohjoismaiden tasa-arvoyhteistyötä profiloidaan ja esitellään politiikkana, johon sisältyy hoivavastuun, vallan ja vaikutusmahdollisuuksien tasainen jakaminen. Pohjoismaiden ministerineuvosto on hyväksynyt tasa-arvon sektorienväliseksi alaksi, minkä vuoksi se tulee sisällyttää eri yhteistyöalueiden ja ministerineuvostojen kaikkiin suunnitelmiin ja yleiseen toimintaan.

Tasa-arvoasiain ministerineuvosto on ottanut yhteyttä muihin yhteistyösektoreihin ja pyytänyt niitä laatimaan katsauksen tasa-arvoon liittyvistä toimista ja suunnitelmista, jotka eivät ole tasa-arvoasiain ministerineuvoston käynnistämiä ja rahoittamia. Vuoden 2011 toimintasuunnitelmaan ei ollut mahdollista laatia kokonaiskatsausta Pohjoismaiden ministerineuvoston kaikista tasa-arvotoimista ja -suunnitelmista. Tavoitteena on, että tasa-arvoasiain ministerineuvoston käynnistämä, erityisesti kohdassa 6.1.1 esitelty toiminta edistää edellä mainittuja pyrkimyksiä.

5. Kansainvälinen yhteistyö

5.1 Yhteistyö Viron, Latvian ja Liettuan kanssa

Viron, Latvian ja Liettuan kanssa tehtävää tasa-arvoalan yhteistyötä säädelään muiden yhteistyöalueiden tavoin Pohjoismaiden ministerineuvoston yleisasiakirjojen pohjalta. Yhteistyöohjelman astuessa voimaan vuonna 2011 voimassa ovat seuraavat yleisasiakirjat: Suuntaviivat Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyölle Viron, Latvian ja Liettuan kanssa 2009–2013 ja Joint Nordic-Baltic Mobility Programmes 2009–2013, joista jälkimmäinen käsittelee julkishallinnon, kaupan ja teollisuuden alan yhteistyötä.

Yhteistyötä Viron, Latvian ja Liettuan kanssa ohjaavat aiemmin mainitut kaksi koko ohjelman kattavaa yleistemaa ja neljä päätemaa (katso myös luku 1).

Lisäksi käynnistetään Pohjoismaiden ja Baltian maiden uuteen Tasa-arvo luo kestävä yhteiskuntaa -yhteistyöohjelmaan liittyvä yhteistyö.

5.2 Yhteistyö Luoteis-Venäjän kanssa

Luoteis-Venäjän kanssa tehtävää tasa-arvoalan yhteistyötä säädelään muiden yhteistyöalueiden tavoin Pohjoismaiden ministerineuvoston yleisasiakirjojen pohjalta. Yhteistyöohjelman astuessa voimaan vuonna 2011 voimassa ovat seuraavat yleisasiakirjat: Protocol of intent between the Nordic Council of Ministers and the Government of St Petersburg of the Russian Federation ja Suuntaviivat Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyölle Luoteis-Venäjän kanssa 2009–2013.

Yhteistyötä Luoteis-Venäjän kanssa ohjaavat aiemmin mainitut kaksi koko ohjelman kattavaa yleistemaa ja kaksi päätemaa (katso myös luku 1).

Lisäksi käynnistetään Pohjoismaiden ja Luoteis-Venäjän uuteen Tasa-arvo luo kestävä yhteiskuntaa -yhteistyöohjelmaan liittyvä yhteistyö.

5.3 Muu kansainvälinen yhteistyö

Pohjoismaiden tasa-arvopolitiikka kiinnostaa kansainvälisesti. Kiinnostus liittyy suurempaan tietoisuuteen tasa-arvon tärkeydestä perheessä, työelämässä ja yleisesti yhteiskunnassa. Pohjoismaiden kansalliset tasa-arvoviranomaiset haluavat tämän vuoksi tehdä yhteistyötä keskeisissä tasa-arvopoliittisissa kysymyksissä, joita käsitellään kansainvälisesti Euroopan neuvoston, EU:n, ETA:n ja YK:n alaisuudessa.

Pohjoismaiden tasa-arvokehitys on toiminut innoittajana monien muiden maiden kehityksessä. Tasa-arvopolitiikkaa esitellään pohjoismaisten hyvinvointiyhteiskuntien erityispiirteenä, ja se on muodostunut tunnetuksi kansainväliseksi tavaramerkiksi.

Pohjoismaat ovat usein sijoittuneet kansainvälisten tasa-arvovertailujen kärkisijoille, mikä velvoittaa kehittämään tasa-arvopolitiikkaa jatkuvasti ja hakemaan innoitusta muiden maiden kokemuksista. Pohjoismaiden sijoittumisesta vertailuissa on esimerkkinä Maailman talousfoorumin viimeisin tasa-arvoraportti (Gender Gap Report): <http://www.schwabfound.org/en/Communities/Women%20Leaders%20and%20Gender%20Parity/GenderGapNetwork/index.htm>.

5.3.1 Pohjoismaiden tasa-arvoyhteistyö EU:ssa ja ETA:ssa

Pohjoismaiden tasa-arvoyhteistyö EU:ssa ja ETA:ssa kohdistuu erityisesti sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamiseen EU:n pohjoisen ulottuvuuden yhteistyössä.

Pohjoismaat tekevät jonkin verran yhteistyötä tasa-arvopolitiikan virallisiin ja epävirallisiin EU-kokouksiin liittyen. Näihin nykyiset ETA-maat saavat rajoitetusti osallistua. Lisäksi yhteistyötä on Vilnassa sijaitsevaan Euroopan tasa-arvoinstituuttiin liittyen.

5.3.2 Pohjoismaiden tasa-arvoyhteistyö YK:ssa

Pohjoismaat, Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti osallistuvat YK:n työhön tekemällä tasa-arvopoliittisia aloitteita, jotka muun muassa vahvistavat vuonna 1995 hyväksytyn YK:n naisten oikeuksien toimintaohjelman toteutumista. Tasa-arvoasiain ministerineuvosto osallistuu jatkossakin YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan (The Commission on the Status of Women – CSW) jokavuotiseen istuntoon tavoitteenaan esitellä Pohjoismaiden tasa-arvopoliittista yhteistyötä ja vahvistaa alan kansainvälistä yhteistyötä. CSW:n kautta saadaan myös uusia ideoita pohjoismaiseen yhteistyöhön.

6. Vuoden 2011 toiminta, hankkeet ja menot

Tasa-arvoasiain ministerineuvoston budjetti vuonna 2011 on yhteensä 8 644 000 Tanskan kruunua.

Tasa-arvoasiain ministerineuvoston hyväksytty budjetti

	2011	2010
Yhteensä	8 644	8 103

Budjettierittäin

4410-1 Hankevarat – Tasa-arvo

Perusmääräraha tasa-arvoasiain
ministerineuvoston (MR-JÄM)

painotusten mukaisen toiminnan

käynnistämiseen ja toteuttamiseen

	3 592	3 557
--	-------	-------

4480-3 Pohjoismainen tasa-arvotiedon

keskus (NIKK) – perusmääräraha laitoksen

vuoden 2011 toimintaan

	5 052	4 546
--	-------	-------

6.1 Tasa-arvoasiain ministerineuvoston toiminta (MR/ÄK-JÄM)

6.1.1 Globalisaatioaloitteet ja tasa-arvo

Tasa-arvoasiain ministerineuvosto jatkaa Tanskan puheenjohtajakaudella vuonna 2010 käynnistettyä työtä tukemalla tasa-arvo-osaamista ja valtavirtaistamista Terveys ja hyvinvointi -globalisaatioaloitteen kahdessa osahankkeessa (2: Ulkomaisen työvoiman rekrytointi ja 6: Ravitsemus, oppiminen ja terveys).

Lisätietoja: <http://www.norden.org/fi/pohjoismaiden-ministerineuvosto/globalisaatioyhteistyoe/konkreettiset-globalisaatioaloitteet/globaliseringsinitiativet-indenfor-velfaerd-og-sundhed>

Alustava menoarvio 6.1.1:

MR-JÄM 2011: 50 000 Tanskan kruunua

Yhteensä: 50 000 Tanskan kruunua

Vuoden 2011 varoja voidaan täydentää vuoden 2010 toimintasuunnitelmassa kohtaan 3.1.2 varatuilla määrärahoilla.

6.1.2 Pohjoismaiden ministerineuvoston sisäinen tasa-arvonäkökulman valtavirtaistaminen

Tasa-arvoasiain ministerineuvosto keskittyy tiiviimmin ministerineuvoston sisäiseen tasa-arvopoliittiseen työhön. Tavoitteena on, että kaikissa ministerineuvostoissa määritellään hallinnonalan keskeiset tasa-arvonäkökohdat ja valtavirtaistetaan keskeiset tasa-arvonäkökulmat.

Vuoden 2011 aikana ryhdytään suunnittelemaan järjestelmällistä tilanneraportointia, jossa seurataan sukupuoli- ja tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamisen parissa tehtävää sisäistä työtä. Tavoitteena on, että tilanneraportointi toimii pohjana tasa-arvoselonteolle, jonka Pohjoismaiden ministerineuvosto laatii vuosittain Pohjoismaiden neuvostolle.

Asiaa käsitellään tarkemmin asiakirjan kohdissa 2.1.5, 4 ja 6.2.5.

Alustava menoarvio 6.1.2:

MR-JÄM 2011:	100 000 Tanskan kruunua
Yhteensä:	100 000 Tanskan kruunua

Vuoden 2011 varoja voidaan täydentää vuoden 2010 toimintasuunnitelmassa kohtaan 3.1.1 varatuilla määrärahoilla.

6.1.3 Yhteistyö Viron, Latvian ja Liettuan kanssa

Pohjoismaiden ja Baltian maiden välisen yhteistyön pääteema vuonna 2011 on tasa-arvokoulutus. Tanskalainen lastenkirja Den dag da Rikke var Rasmus – Den dag da Frederik var Frida käännetään viron, latvian ja liettuan kielelle. Jokaiseen maahan perustetaan työryhmä sopeuttamaan kirjan sisältö ja varhaiskasvattajille laaditut ohjeet maan oloihin.

Tasa-arvokoulutuksen osana järjestetään vuonna 2010 suunniteltuja tasa-arvonäkökulman valtavirtaistamisseminaareja viranomaisille. Niissä hyödynnetään EU-varoin Suomessa ja Tanskassa kehitettyjä apuvälineitä (tanskalainen verkko-opetusaineisto osoitteessa <http://lige.dk/dkmd/index.html> ja Suomen Sukupuolisilmälasit-hanke osoitteessa <http://www.stm.fi/tasa-arvo/sukupuolisilmalasit>). Koulutushanke on monivuotinen.

Jokavuotisessa tasa-arvoasiain virkamieskomitean ja Baltian maiden tasa-arvoviranomaisten yhteistyökokouksessa (NB8-kokous) suunnitellaan yhteistyötä ja vuosien 2011–2014 uuden yhteistyöohjelman toteutusta.

Lisäksi vuodelle 2011 on suunniteltu kahden yhteistyössä Pohjoismaiden ministerineuvoston Latvian-toimiston kanssa käynnistyn hankkeen toteuttamista. Ensimmäinen aloite on tv-tuotanto, joka kuuluu sarjaan Nordic Style – everything – People, Culture, Lifestyle, has its Northern Side. Two Young Travellers cross The Baltic Sea to meet their Nordic Neighbours. Sarjassa keskitytään tasa-arvon merkitykseen Pohjoismaiden yhteiskuntien kestävässä kehityksessä. Toinen aloite koskee Dissemination of study results on Adverse Childhood Experience among young people in Latvia -hankkeen tulosten kääntämistä ja hankkeesta kertyneiden kokemusten levittämistä.

Alustava menoarvio 6.1.3:

MR-JÄM 2011:	300 000 Tanskan kruunua
Yhteensä:	300 000 Tanskan kruunua

Vuoden 2011 varoja voidaan täydentää vuoden 2010 toimintasuunnitelmassa kohtiin 3.1.1 ja 3.1.11 varatuilla määrärahoilla.

6.1.4 Yhteistyö Luoteis-Venäjän kanssa

Puheenjohtajamaa tukee uuden Tasa-arvo luo kestävää yhteiskuntaa -yhteistyöohjelman täytäntöönpanoa Luoteis-Venäjällä.

Pohjoismaiden ja Luoteis-Venäjän välisen yhteistyön pääteemojen mukaisesti vuonna 2011 käynnistetään työtä tasa-arvokoulutuksen ja väkivallan torjumisen parissa. Tavoitteena on esitellä Pohjoismaiden tasa-arvoyhteistyön vuosien 2011–2014 toimintaohjelman painopisteitä ja suunnitella rakentavaa tapaa kehittää tulevina vuosina Pohjoismaiden, Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin ja Luoteis-Venäjän vuoropuhelua yhteistyön pääteemojen eli tasa-arvokoulutuksen sekä sukupuoleen perustuvan väkivallan nollatoleranssin parissa.

Alustava menoarvio 6.1.4:

MR-JÄM 2011:	200 000 Tanskan kruunua	(enintään)
Puheenjohtajamaan erä:	100 000 Tanskan kruunua	(alustava)
Yhteensä:	300 000 Tanskan kruunua	

Toimenpiteiden toteutus ja laajuus sopeutetaan lopullisen rahoituksen mukaiseksi. Vuoden 2011 varoja voidaan täydentää vuoden 2010 toimintasuunnitelmassa kohtaan 3.1.5 varatuilla määrärahoilla.

6.1.5 YK:n naisten asema -toimikunnan kokous – CSW 2011

Vuonna 2011 UN Women toimii ensimmäistä kertaa YK:n naisten asema -toimikunnan vuotuisen kokouksen järjestämisestä vastaavana yksikönä. Kokouksen yhteyteen Pohjoismaiden ministerineuvosto pyrkii luomaan epämuodollisia kohtaamispaikkoja pohjoismaisille osallistujille sekä lähi- ja eteläisten alueiden kumppaneille.

Puheenjohtajamaa Suomi kutsuu Ruotsin tasa-arvoviranomaisten kanssa viimevuotiseen tapaan Pohjoismaiden tasa-arvo- ja ulkoministeriöiden virkamiehiä sekä kansalaisjärjestöjen edustajia pohjoismaiseen CSW-valmistelukokoukseen. Lisäksi tarkoituksena on järjestää CSW:n ensimmäisen viikon aikana pohjoismainen neuvottelukokous, jossa keskustellaan loppuasiakirjojen sisällöstä.

Tasa-arvoasiain ministerineuvosto valmistelee useita toimenpiteitä vuodeksi 2011. CSW:n aikana pidetään seuraavat tilaisuudet:

1. oheistapahtuma, johon osallistuu ministereitä
2. oheistapahtuma, johon osallistuu pohjoismaisia asiantuntijoita
3. epävirallinen ministeripäivällinen CSW:hen osallistuville Pohjoismaiden ministereille
4. kaikille Pohjoismaiden valtuuskunnille avoin vastaanotto
5. Scandinavian Housessa järjestettävä julistenäyttely, jossa on mukana valittuja kansalaisjärjestöjä
6. Kööpenhaminan ilmastokokouksessa esillä olleen Gender and Climate Change -näyttelyn uusinta.

Alustava menoarvio 6.1.5:

MR-JÄM 2011:	150 000 Tanskan kruunua
Yhteensä:	150 000 Tanskan kruunua

Vuoden 2011 varoja voidaan täydentää vuoden 2010 toimintasuunnitelmassa kohtaan 3.1.6 varatuilla määrärahoilla.

6.1.6 NIKKin kanssa solmittava uusi sopimus

Tasa-arvoasiain ministerineuvoston päätös NIKKin organisaatiosta ja rahoituksesta toimii pohjana NIKKin kanssa laadittavalle uudelle sopimukselle, josta neuvotellaan kevään 2011 aikana. Työhön ei myönnetä uusia varoja.

Alustava menoarvio 6.1.6:

Yhteensä:	vuoden 2010 määrärahoja
-----------	-------------------------

Suunnittelutyön mahdolliset menot katetaan vuoden 2010 toimintasuunnitelmassa kohtaan 3.1.7 varatuista määrärahoista.

6.1.7 Sosiaalinen kontrolli

Vuonna 2010 järjestetyssä pohjoismaisessa tapahtumassa esitettiin konkreettisia ideoita ja hanke-ehdotuksia alan pohjoismaisen yhteistyön lisäämiseksi. Aihe liittyy uuden yhteistyöohjelman sukupuoli, etnisyys ja tasa-arvo -pääteemaan. Aloitetta seurataan vuonna 2011 kehittämällä ja käynnistämällä konkreettisia hanke-ehdotuksia.

Alustava menoarvio 6.1.7:

MR-JÄM 2011:	300 000 Tanskan kruunua
Yhteensä:	300 000 Tanskan kruunua

6.1.8 Tiedotus ja julkaisut

Budjettikohta pidetään voimassa edellisten vuosien tapaan. Varoja kohdennetaan uusien julkaisujen laatimiseen, vanhan aineiston ja toimintasuunnitelmaan liittyvän esittelyaineiston uudelleenjulkaisuun sekä muihin valmisteluihin Pohjoismaiden tasa-arvopoliittisen yhteistyön esittelemiseksi.

Alustava menoarvio 6.1.8:

MR-JÄM 2011:	400 000 Tanskan kruunua
Yhteensä:	400 000 Tanskan kruunua

6.1.9 Sisäinen suunnittelu ja seuranta

Budjettikohta pidetään voimassa edellisten vuosien tapaan. Varoja kohdennetaan tasa-arvoasiain ministerineuvoston jatkuvaan suunnittelutyöhön ja hallintokustannusten kattamiseen muun muassa pohjoismaisen tasa-arvoyhteistyön kokouksia, tekniikan vuokraamista ja toimintasuunnitelmaan liittyvistä tilaisuuksista aiheutuvia asiantuntijakustannuksia varten.

Alustava menoarvio 6.1.9:

MR-JÄM 2011:	400 000 Tanskan kruunua
Yhteensä:	400 000 Tanskan kruunua

6.2 Suomen puheenjohtajakauden toiminta ja hankkeet

Suomen puheenjohtajakauden pääpainopisteet esitellään kohdassa 2.1. Seuraavaksi luodaan katsaus toimintaan ja hankkeisiin sekä suunniteltuun budjettiin.

6.2.1 Tasa-arvo ja ilmastonmuutos

Puheenjohtajakauden ilmastonmuutos-pääteemaan liittyen on suunniteltu seuraavia toimenpiteitä vuonna 2011:

1. oheistapahtuma Turun konferenssissa, tammi-helmikuu
2. seminaari tasa-arvosta ja ilmastonmuutoksesta monikulttuurisessa yhteiskunnassa, huhti-toukokuu
3. oheistapahtuma Pohjoismaiden neuvoston istunnossa, marraskuu
4. tasa-arvoa ja ilmastonmuutosta koskeva selvitys
5. tasa-arvoa ja ilmastonmuutosta käsittelevä Internet-tietopankki.

Alustava menoarvio 6.2.1:

MR-JÄM 2011:	585 000 Tanskan kruunua	
Puheenjohtajamaan erä:	400 000 Tanskan kruunua	(alustava)
Kestävän kehityksen erä:	600 000 Tanskan kruunua	(alustava)
Yhteensä:	1 585 000 Tanskan kruunua	

Toimenpiteiden toteutus ja laajuus sopeutetaan lopullisen rahoituksen mukaiseksi. Kokonaisbudjettiin sisältyy mahdollisesti käyttämättä jääneitä varoja vuoden 2010 toimintasuunnitelman kohdasta 3.1.3.

6.2.2 Tasa-arvo luo kestävää yhteiskuntaa -yhteistyöohjelma 2011–2014. Uuden nelivuotisen yhteistyöohjelman käynnistäminen Pohjoismaissa

Puheenjohtajamaa tukee uuden Tasa-arvo luo kestävää yhteiskuntaa -yhteistyöohjelman täytäntöönpanoa järjestämällä kokouksia ja työryhmiä, joiden tavoitteena on kerätä ehdotuksia tulevien vuosien konkreettiseksi toimiksi ja hankkeiksi. Erityisesti kehitetään toimintaehdotuksia, jotka liittyvät yhteistyöohjelman pääteemoihin (tasa-arvo työmarkkinoilla, tasa-arvo koulutuksessa, sukupuoli, etnisyys ja tasa-arvo sekä nollatoleranssi sukupuoleen perustuvaa väkivaltaa kohtaan). Lisäksi käynnistetään toimia ohjelman yleistemaihin valtavirtaistamiseen ja miesnäkökulmaan liittyen.

Alustava menoarvio 6.2.2:

MR-JÄM 2011:	300 000 Tanskan kruunua	(enintään)
Yhteensä:	300 000 Tanskan kruunua	

6.2.3 Vanhempainvapaaajärjestelmät talouskriisin jälkeen

Kyseessä on Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittaman aiemman hankkeen seurantahanke, jossa tarkastellaan talouskriisin vaikutuksia Pohjoismaiden vanhempainvapaaajärjestelmiin.

Alustava menoarvio 6.2.3:

MR-JÄM 2011:	65 500 Tanskan kruunua	
Puheenjohtajamaan erä:	65 500 Tanskan kruunua	(alustava)
Yhteensä:	131 000 Tanskan kruunua	

6.2.4 Tasa-arvotietoisuus kouluissa ja opettajankoulutuksessa

Aiheesta järjestetään seminaari vuotuisen pedagogiikan tutkimuksen pohjoismaisen konferenssin yhteydessä.

Alustava menoarvio 6.2.4:

MR-JÄM 2011:	60 000 Tanskan kruunua	
Muu rahoitus:	48 000 Tanskan kruunua	(alustava)
Yhteensä:	108 000 Tanskan kruunua	

6.2.5 Tasa-arvonäkökulman valtavirtaistaminen Pohjoismaissa

Kootaan ja julkaistaan verkossa yhteinen kartoitus valtavirtaistamisen kansallisista rakenteista ja käytännöistä. Kartoituksen tavoitteena on esitellä hyviä esimerkkejä ja toimia yhteisenä pohjana keskusteluille ja mahdollisille uusille kehityshankkeille. Kartoitus käännetään ruotsiksi ja englanniksi. Asiaa käsitellään tarkemmin asiakirjan kohdassa 6.1.1 ja 6.1.2.

Alustava menoarvio 6.2.5:

MR-JÄM 2011:	100 000 Tanskan kruunua	
Yhteensä:	100 000 Tanskan kruunua	

6.2.6 Puheenjohtajakauden vuoden 2011 toiminnan hankekoordinaattori

Hankekoordinaattori työskentelee uuden yhteistyöohjelman ja puheenjohtajamaan painopistealueiden, toiminnan ja hankkeiden parissa. Hankekoordinaattori luo jatkuvuutta vuoden 2011 toiminnan ja seuraavan vuoden puheenjohtajakaudeksi suunniteltavan toiminnan välille. Lisäksi koordinaattori avustaa ministeri- ja virkamieskomitean kokousten valmisteluissa. Koordinaattori työskentelee Suomessa Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksessa tiiviissä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön tasa-arvoyksikön sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön kanssa.

Alustava menoarvio 6.2.6:

MR-JÄM 2011:	500 000 Tanskan kruunua	
Yhteensä:	500 000 Tanskan kruunua

norden

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

**Pohjoismaisen yhteistyön
sihteeristö
Ulkoasiainministeriö**

Laivastokatu 22 H
FI-00160 Helsinki

Puh. +358 9 1605 5614

ANP 2012:722
ISBN 978-92-893-2338-3